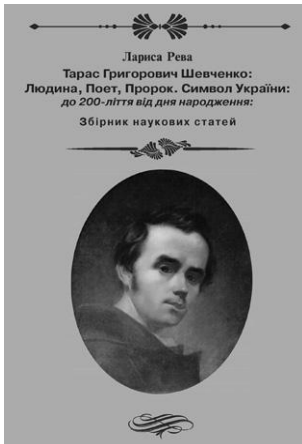

Людина, Поет, Пророк

Рева. Л. Г. Тарас Григорович Шевченко: Людина, Поет, Пророк. Символ України : до 200-річчя від дня народж. : зб. наук. ст. / Лариса Рева. — Київ : Фенікс, 2014. — 109 с. : іл.

Поява книги є цілком прогнозованою, оскільки Тарас Шевченко — унікальна постать для українського народу і з погляду впливу на наше національне становлення, і з погляду об'єднавчого потенціалу для нас теперішніх. Творча спадщина духовного лідера українців, людини, яка стала Пророком нашої волі та незалежності, присвятила Україні,

українству, українському слову все життя, відіграла величезну роль у розвитку світової культури і стала її невід'ємною частиною.

Цінність дослідження Л. Реви в тому, що глибоко і всебічно висвітлено окремі питання життєпису і творчості Т. Шевченка, використано архівні та маловідомі опубліковані джерела, додано бібліографічні відомості.

Виграшною, на нашу думку, є структура книги, яка охоплює такі розділи:

1. Тарас Шевченко і Святе Письмо

Серед найважливіших чинників, які формували поетичний талант та світогляд Тараса Шевченка насамперед були Святе Письмо, народна пісня, дума, фольклор. Саме церковні книги — Біблія, Псалтир, Євангеліє та ще до них "Історія русов" — були улюбленими.

2. Тарас Шевченко на Черкащині

Батьківщиною Тараса Григоровича Шевченка є Черкащина. Тут він народився і провів безраднісе дитинство. Сюди поет неодноразово приїжджав у 1843—1847 рр., і після заслання в 1859 р. Черкащина стала також місцем вічного спочинку Великого Кобзаря.

3. Тарас Шевченко і Микола Костомаров

Письменники жили й творили в один час і в єдиній для обох державі — Російській імперії, в якій склалися не надто сприятливі умови для творчості молодих талановитих українців. Спільними були соціоісторичні, літературні, громадсько-політичні, економічні, конфесійні чинники. Проте умови й атмосфера, в яких творили Т. Шевченко і М. Костомаров, суттєво різнилися.

4. Кримська війна і Т. Шевченко

Тема "селянство і Кримська війна" хвилювала багатьох письменників того часу. Т. Шевченко, перебуваючи на засланні, не залишився осторонь історичних подій Кримської війни і написав восьмирядковий вірш-відгук (1853), відредагований 1859 р. у Санкт-Петербурзі.

5. Чижевський Д. Т. Шевченко і Д. Штраус: із промови на Шевченковому святі Українського педагогічного інституту в Празі 1925 р. // Інститут рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — Ф. X. — № 14827. — Арк. 1—19.

Одним із найбільш загадкових аспектів духовної постаті Т. Шевченка є його релігійність. Відомо, що релігійний антропоцентризм є однією з найглибших рис протестантизму. І якраз у 30-х роках XIX століття цей антропоцентризм дійшов крайніх висновків — у книзі Д. Штрауса "Життя Христа" (1835—1836, 2-ге вид. 1841 р.) і у праці Л. Фейербаха "Суть християнства" (1841), "Суть релігії" (1845). Д. Штраус висловлює власний погляд так: "Як довго

християнство є щось дане людям зі сторони, Христос тільки прийшов з неба, його Церква є установа для очищення людини від першородного гріха, так довго духовна релігія не є духовна, християнство є юдаїстичне. Тільки коли пізнаємо, що в християнстві людство усвідомило себе глибше, ніж раніше воно було себе свідоме, що Христос був... тільки людиною, в якій ця глибока свідомість вперше з'явилась як сила, що проникала все його життя, тільки тоді християнство справді зробилось християнським". І особиста трагедія Марії є для Т. Шевченка трагедією кожної Матері взагалі, вселюдським болом Матері.

6. Тарас Шевченко в критичі І. Стешенка проти С. Єфремова з його книгою "Тарас Шевченко"

Серед численних студій С. Єфремова не втратили наукової цінності "Історія українського письменства" (1995) та фундаментальна монографія "Шевченко" (1914). Як оцінила появу останньої тогочасна критика і, зокрема, І. Стешенко, який є автором праць про І. Котляревського, Т. Шевченка, В. Стороженка? За книгу "Поэзия И. П. Котляревского" (1898) І. Стешенко був нагороджений Петербурзькою академією наук. Працював редактором місячника "Сяйво" (1913—1914), співредактором "Робочої газети" (1917—1918). Друкувався в низці журналів, зокрема "Україні", "Записках наукового товариства імені Шевченка", "Літературно-науковому віснику", "Раді", "Київській старовині". Радянське літературознавство вважало його українським буржуазним націоналістом, звідси — відсутність прізвища письменника в 5-томному "Бібліографічному словнику" С. Махновця.

У "Додатку" до студії подається архівний документ Інституту рукопису Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського: Ф. 207. — № 5.

7. Родинна бібліографія

Протягом століть серед важливих функцій літературної ідентифікації була консолідуєча, що формувала історичну пам'ять, відстоювала символи, реліквії, істину, красу, об'єкти поклоніння. Саме таким об'єктом поклоніння для сім'ї автора є Тарас Шевченко. У родинному архіві зберігаються праці батьків — Ніни Максимівни, Григорія Семеновича та автора статті, присвячені Кобзареві.

8. Бібліологічна історіографія Шевченкіани

Обсяг Шевченкіани можна порівняти хіба що зі здохнутками найбільших титанів думки світового масштабу. Його твори видаються великими тиражами, перекладаються різними мовами народів світу. Тому важливо систематизувати творчий доробок поета та дослідження, присвячені митцеві.

8-й розділ містить підрозділи:

1. Літературознавчі дослідження та літературно-критичні праці, присвячені Т. Шевченкові.
2. Регіональні джерела про зв'язки Т. Шевченка з тим чи іншим краєм.
3. Дослідження текстів Т. Шевченка.
4. Бібліографічні посібники, присвячені Т. Шевченкові.
5. Довідкові видання, присвячені Т. Шевченкові.
6. Бібліографія бібліографії, присвячена Т. Шевченкові.
7. Регіональні довідкові і бібліографічні посібники, присвячені Т. Шевченкові.

Таким чином, автор оригінальної книги, присвяченої Кобзареві, провела ґрунтовне дослідження життєвого й творчого шляху поета, намагаючись охопити різні аспекти особистості митця і презентувати постать Т. Шевченка як неординарної людини, геніального поета в планетарному сенсі.

Микола Сенченко,
доктор технічних наук, професор,
директор Книжкової палати України

Надійшла до редакції 4 грудня 2014 року